

## NEKA MOJA RAZMIŠLJANJA O SPLITSKOJ KATEDRALI KAO POGANSKOM I KRŠĆANSKOM HRAMU

Splitsku katedralu sagradio je poganski car Dioklecijan u čast vrhovnoga Boga kojemu se svi ostali manji bogovi pokoravaju, a zvao se Jupiter, što u starolatinskom jeziku znači: Ju-Piter = Pater, bitno Otac. On je otac svih otaca, manjih bogova – svih koji su u njegovoj službi, a odgovarali bi našim anđelima.

Dioklecijan je bio rimski car koji je u blizini Salone, glavnoga grada rimske provincije Dalmacije, sagradio palaču. To najveće zdanje cara Dioklecijana nazvano je palačom, po grčkom izrazu *palatio*. Dioklecijan je bio progonitelj kršćanstva, jer je kršćanski Bog za njega rušio svemogućnost vrhovnog Boga. U toj velebnoj palači sagrađen je hram posvećen vrhovnom i zapravo jedinom Bogu: Ju-Piteru – ju = bitnom – pitem = pateru. Dakle, njegov je Bog bio bog očinske ljubavi, koja je kao svemoćna očinska ljubav ravnala čitavim materijalnim svijetom. Takvog boga, kao vrhovnoga svemoćnog bića punog očinske ljubavi poznaje pogansko-grčka filozofija, koja je bila Dioklecijanova filozofija. Za njega je Bog raspet na križu bio apsurd, pa je vjerovao da kršćani sa svojim raspetim Bogom ruše čitavu rimsko-grčku vjeru u svemoćnog vrhovnog Boga Oca koji je Rimljanima pribavio upravu svijeta dajući svakom biću svoja prava. Grčko-rimska filozofija nije mogla doći do pojma “stvaranje ni iz čega”, nego je njihova teodiceja pretpostavljala vječnost materijalnoga svijeta odvijeka i duhovnog svijeta, tj. vječnost božanskog svijeta u jednom vrhovnom Bogu nazvanom Ju-paterom, koji upravlja razvitkom materijalnog svijeta stvarajući svemirski logos svladavanjem svemirskog kaosa. Dakle, Dioklecijan je imao visok pojam o svom Bogu, zapravo jedinom jedincatog pravom Bogu, a drugi su njegovi bogovi bili u službi toga jednog jedincatog Boga koga su grčko-rimski filozofi nazivali Ju-Piter, tj. Bivstvo Otac.

Dioklecijan je dakle, progonio kršćane kao bezbošce. Ali je u splitskoj katedrali prevladao raspeti Bog na Križu kao najveća moguća ljubav i u Bogu i svakom čovjeku.

*Frane Franić, nadbiskup u miru*

P. S. Prigodom 92. obljetnice mojega ovozemnog života, 1912.-2004. i prigodom 54. obljetnice biskupskog ređenja, 17. prosinca 1950.-2004.